

Załącznik do Umowy Nr ZK 032.54.2025 z dnia 28 marca 2025r. w sprawie warunków organizacyjno – finansowych działalności Biblioteki Publicznej Gminy Radecznica oraz programu jej działania

Program działania instytucji kultury – Biblioteka Publiczna Gminy Radecznica na lata 2025 - 2030

Bożena Ligaj

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Misja, wizja, cele.....	4
3. Działalność programowa Biblioteki	4
4. Planowana działalność w latach 2025 – 2030	7
5. Podsumowanie	9

1. Wstęp

Biblioteki publiczne, podobnie jak wiele instytucji kultury, stoją dziś w obliczu wielu poważnych wyzwań a w szczególności w małych miejscowościach muszą udowadniać swoją rolę w społeczeństwie. Ciągłe zmieniająca się rzeczywistość stawia przed bibliotekami publicznymi nowe wyzwania. Potencjalny Użytkownik staje się coraz bardziej wymagający. Współczesna biblioteka nie jest już tylko strażnikiem tradycji, również coraz śmielej wkracza w świat wirtualny. Ważnym elementem biblioteki jest korzystna, łatwo dostępna dla mieszkańców lokalizacja, powierzchnia.

Biblioteka publiczna działa na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej,
- 2) ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,
- 3) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- 4) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- 5) ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
- 6) statutu biblioteki

Biblioteka publiczna jest samorządową instytucją kultury wpisaną do rejestru instytucji kultury. Organizatorem jest Gmina Radeczna.

Do podstawowych zadań biblioteki należy w szczególności:

1. gromadzenie, opracowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem opracowań własnego regionu, stanowiącego teren działania biblioteki,
2. udostępnianie zbiorów biblioteki na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem potrzeb dzieci oraz osób niepełnosprawnych,
3. prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej i dokumentacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu,
4. współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i stowarzyszeniami w zakresie rozwijania i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa,
5. promowania kultury i tradycji regionu

2. Misja, wizja, cele

Cele strategiczne w perspektywie wieloletniej:

- 1) wzmocnienie roli biblioteki w środowisku lokalnym jako samodzielnej instytucji kultury;
- 2) wzmocnienie sieci współpracy z instytucjami kultury,
- 3) doskonalenie oferty wydawniczej i kulturalnej do stale zmieniających się potrzeb mieszkańców,
- 4) integrowanie środowiska lokalnego wokół wydarzeń kulturalnych i społecznych.

A wszystkie te cele trzeba przynajmniej spróbować osiągnąć w jakiejś części, co w naszym coraz mniejszym środowisku jest bardzo trudne. Gmina się wyludnia więc do czytelników i użytkowników trzeba docierać prawie indywidualnie.

3. Działalność programowa Biblioteki

Siedzibą Biblioteki jest miejscowość Radecznica. Terenem działania Biblioteki jest obszar Gminy Radecznica. Biblioteka prowadzi działalność poprzez filię, działającą na terenie gminy Radecznica: Filia w Gorajcu, Gorajec Stara Wieś 109.

W dobie ciągle zmieniającego się świata biblioteki powinny stale poszukiwać nowych sposobów odpowiednich dla potrzeb mieszkańców. Muszą też umieć wykazać sens swego istnienia pokazując, w jaki sposób przyczyniają się do rozwoju społeczności lokalnych, którym służą. Księgozbiór, który jest głównym narzędziem pracy biblioteki nie pozostaje obojętny, gdzie materiały drukowane stanowią jego większość. Chociaż w naszej bibliotece istnieje wiele pozycji pisanych ręcznie. Są to między innymi wspomnienia z lat okupacji-gdzie Radecznica była ważnym punktem konspiracyjnym w tamtym czasie, z czasów istnienia gimnazjum przy klasztorze ojców Bernardynów, które w roku 1950 zastało zamienione na Szpital Psychiatryczny, rękopisy w postaci pamiętników czy poezja. Dużym atutem jest prowadzenie Kroniki Gminy Radecznica, gdzie zamieszcza się różnego rodzaju wydarzenia. Obecnie jest prowadzony siódmy tom. Na równi są Kroniki Wycinków Prasowych, w których zamieszcza się artykuły dotyczące wydarzeń z naszej gminy. Ważnym elementem polityki gromadzenia zbiorów jest selekcja zasobu bibliotecznego. Jeżeli będziemy kupować tylko pozycje nowe a nie będziemy usuwać równocześnie dawniejszych to spowoduje „zaśmiecanie zbiorów” utrudniając dotarcie do poszukiwanych dokumentów. Bardzo

ważnym elementem jest informowanie Użytkowników o wszelkich nowościach i wydarzeniach w bibliotece za pomocą różnorodnych metod. tj. Facebook, strona internetowa oraz umieszczanie informacji w formie papierowej; na tablicach ogłoszeń oraz miejscach widocznych.

W roku 2024 Biblioteka Gminna zarejestrowała 549 czytelników, a Biblioteka Filia 304 co stanowi 853 czytelników czyli około 17 % mieszkańców gminy. Wypożyczenia to: 9174 Biblioteka Gminna, a Biblioteka Filia 5325 – razem 14499 vol. Czasopisma są w okrojonych tytułach, ponieważ tylko lokalne, a dzieje się to przede wszystkim ze względu na oszczędności. Wiele osób korzysta na miejscu z prasy, a na zewnątrz Biblioteka Gminna wypożyczyła 296 czasopism, Biblioteka Filia 88. Kwota na zakup książek na dwie biblioteki w ciągu roku to 10 000 zł od 5 lat. Biblioteki w tym okresie zakupiły: 198 książek na kwotę 6557,42 zł. - Biblioteka Gminna oraz 114 książek na kwotę 3442,58 zł. Biblioteka Filia ; czyli razem 312 vol. Różnica spowodowana jest tym, że Biblioteka Filia jest otwarta 3 razy w tygodniu. Istnieje konieczność wydłużenia dostępności placówki dla mieszkańców poprzez zwiększenie zatrudnienia, ażeby unikać zamknięcia podczas nieobecności pracownika. Pracownicy biblioteki prowadzą działania edukacyjne, angażują się do pracy w Publicznej Szkole Podstawowej w Gorajcu. Dla przedszkolaków i dzieci z klas młodszych prowadzone są zajęcia polegające na czytaniu książek, w ten sposób zachęcając je do lektury.

Okres wakacyjny kojarzy się przeważnie z odpoczynkiem, co nie oznacza, że biblioteki również odpoczywały. Ogłoszony został konkurs na ilustrację do przeczytanej książki . Dzieci często odwiedzały biblioteki zmieniając swoje pozycje książkowe. Podsumowanie odbyło się 12 października. Wykonano 16 prac . Dzieci otrzymały nagrody książkowe oraz słodki poczęstunek. 16.08.2024 podpisana została umowa z Biblioteką Narodową na zakup książek. Jest to Priorytet 1 K.I 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych 1/2024. W ramach tego wniosku pozyskaliśmy kwotę 10.000 zł na zakup książek, czyli równowartość tej kwoty którą otrzymujemy od samorządu. Do zakupu tych pozycji książkowych bierze się pod uwagę zapotrzebowanie czytelników czyli tzw. dezyderaty oraz uzupełnia się pozycje już zakupione; jest również wiele nowości. Zakupiono razem 351 vol. – 218 Biblioteka Gminna i 133 vol. Stało się też tradycją, że każdego roku Hurtownia Tuliszków przysyła nam pozycje dla dzieci i dorosłych. Cały czas utrzymujemy z nimi współpracę.

W porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększyła się liczba czytelników i liczba wypożyczeń a poprzedni spadek spowodowany był głównie covidem. Teraz czytelnicy, którzy byli zamknięci

w domach od początku uczą się korzystać z biblioteki i zapotrzebowanie na literaturę jest duże. Prawdziwy czytelnik wie czego chce; śledzi nowości wydawnicze i oczekuje ich w Bibliotece. Biorąc pod uwagę budżet na zakup książek utrzymujący się od tylu lat na tym samym poziomie w stosunku do inflacji jest za mały. Chciałabym aby zwiększył się budżet na zakup książek od tego roku. Wiąże się to z tym, że im większy jest wkład własny tym więcej pieniędzy otrzymujemy z pisanego wniosku do Biblioteki Narodowej na zakup książek.

Realizacja głównego celu biblioteki jakim jest wspieranie społeczności lokalnej wymaga badania potrzeb tej społeczności. Jest to proces stały, a jego efekty wpływają na ewentualne zmiany w planach rozwoju biblioteki. W małych społecznościach takich jak nasza proces ten nie wymaga skomplikowanych metod badawczych. Wystarczy w szkołach przeprowadzić ankiety co do potrzeb i oczekiwań, a z nich wyciągnąć wnioski i wdrożyć w życie. Z dorosłymi wystarczą nieformalne rozmowy – zarówno z mieszkańcami aktualnie korzystającymi z usług biblioteki, jak również z tymi którzy są z boku placówki. Źródłem wiedzy o potrzebach mogą być kontakty z lokalnymi liderami, przedstawicielami stowarzyszeń, organizacjami itp.

Istnieje również możliwość do stworzenia osobnego pomieszczenia dla rodziców z dziećmi, tak aby czytelnik czuł się komfortowo i chętnie nas odwiedzał. Spotkania Klubu Seniorów, który działa przy naszej bibliotece także cieszy się dużym uznaniem. Podczas tych spotkań seniorzy; wśród których jest wielu poetów wymieniają się doświadczeniami życiowymi, a także poglądami na temat swoich zainteresowań i pasji. Można również wprowadzić zajęcia komputerowe dla osób starszych, dla których komputer to ciągle temat „ tabu „ a chcieliby z niego korzystać. Takie warsztaty miały miejsce na początku wdrażania komputerów w skali masowej. Lekcje biblioteczne to działalność, która przyczynia się do wzrostu Użytkowników dzieci i młodzieży. Maluchy przedszkolne i wczesnoszkolne chłoną wiedzę zdobytą i z zacięciem wchodzi w świat książkowy. To grupa energiczna, bardzo zainteresowana czymś nowym i niewiedzą byłoby niewykorzystanie tego potencjału.

Biblioteka nie jest miejscem aż tak widocznym w środowisku jak np. dożynki, zaprzęgi konne czy festiwal antoniański, ale zapewniam, że przez jej progi przewija się osób wiele. Są tacy, którzy nie koniecznie idą na imprezę, ale wolą zatopić się w lekturze. Chciałabym żeby te osoby nie wychodziły zawiedzione brakiem literatury nie zakupionej z powodu braku funduszy. Impreza mija a książka pozostaje.

Biblioteka umożliwia odbycie praktyk studenckich i zawodowych. W ostatnim okresie staż odbyły dwie studentki Informatyki i studentka Technik grafiki i poligrafii

cyfrowej”. Świadczy to dobrze o placówce, do której chętnie zaglądają ludzie zdobywający wiedzę teoretyczną, a praktykę chcą zdobyć w naszej bibliotece.

Pracowałam 20 lat zanim otrzymałam odznakę „ Zasłużony dla Kultury Polskiej „, przyznaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ówczesnego Bogdana Zdrojewskiego myślę że nie tak bezpodstawnie. Biblioteka w Radecznicy zawsze miała dobre wyniki czytelnicze w porównaniu z innymi bibliotekami w powiecie, wcześniej w województwie zamojskim. Wiąże się to z wielkim zaangażowaniem i pracą zarówno z czytelnikami jak i użytkownikami biblioteki. W latach 90-tych główny nacisk na biblioteki to gromadzenie, opracowywanie, udostępnianie zbiorów biblioteki. Później postęp techniczny zaczął domagać się swoich przywilejów również w bibliotekach. W pandemii było inaczej. Teraz na pewno sprzyjać nam będą ośrodki czy instytucje, które powstają w tym samym budynku; do których przychodzą mieszkańcy, a później zaglądają do biblioteki. Jest to pewnego rodzaju ciekawość, która często przeradza się w czytelnictwo.

4. Planowana działalność w latach 2025 – 2030

Biblioteka Publiczna Gminy Radecznica pozostanie jedną z najważniejszych instytucji kulturalnych na terenie gminy. Działalność Biblioteki musi nie tylko kontynuować najlepsze obecne działania ale także wpisywać się w szeroki kontekst kultury regionalnej i krajowej. Ważne miejsce w realizacji programu będzie miała współpraca z samorządem terytorialnym, z innymi instytucjami kultury oraz placówkami oświatowymi a także twórcami działającymi na terenie gminy Radecznica. Działalność musi być komplementarna wobec działań podejmowanych przez inne instytucje.

Podstawą działalności Instytucji będzie model wypracowany w ciągu ostatnich lat, który idealnie wypełnia przestrzeń programową instytucji i odpowiada oczekiwaniom mieszkańców.

Jako biblioteka będziemy kontynuować następującą działalność polegającą na:

- 1) zwiększaniu oferty kulturalno-oświatowej:
- 2) prowadzeniu warsztatów dla przedszkolaków - wszystko o książkach dla najmłodszych,
- 3) dyskusje o książkach z młodymi czytelnikami jak również ze starszymi,
- 4) promocja książki i czytelnictwa poprzez konkursy literackie, spotkania autorskie,

Nowe propozycje programowe

1. Wznowienie pracy „ Klubu Seniora”, który w poprzednich latach działał prężnie. Były osoby, które pisały wiersze i zostały one wydane. Odbywały się promocje, miłe spotkania przy kawie czy herbacie. Wiele z tych osób już nie żyje, a pozostałych zamknęła pandemia. Praca z lokalnymi twórcami powinna wrócić do stałych zajęć.
2. Założenie Dyskusyjnego Klubu Książki, gdzie na spotkaniach rozmawiamy o przeczytanej książce. Ustalamy tytuł kolejnej i umawiamy się na spotkanie wymieniając opinie i poglądy na jej temat.
3. Stworzenie zabaw dla dzieci i młodzieży, czyli wspólne pisanie wierszy, zapoznanie z własnymi zasadami tworzenia rymów oraz nauka recytacji, dla dorosłych - Wieczory Poezji.
4. Obchody w dniu 8 maja Dnia Bibliotekarza i Tygodnia Bibliotek, podczas których będą podejmowane aktywne działania, aby dotrzeć do największej liczby czytelników i użytkowników, między innymi tj. ;
 - 1) Loteria w bibliotece – polecenie czytelnikom wartościowych książek poprzez losowanie nowości, które nie stały się hitami wypożyczeń, a jesteśmy przekonani co do ich atrakcyjności.
 - 2) Lekturowi czytelnicy – polega na odgadywaniu książek po ich fragmentach.
 - 3) Dobrym akcentem są spotkania autorskie ze znanymi pisarzami. Zarówno dla dzieci jak i dorosłych, które przyciągają mieszkańców zainteresowanych literaturą jak i samą postacią autora- - często są to początki czytelnictwa.
5. Prowadzenie warsztatów z książką dla bezrobotnych- obsługa komputera.
6. Prowadzenie prezentacji na różne tematy:
 - 1) Dlaczego warto czytać?
Przedstawiamy argumenty, które są w stanie przekonać młodego człowieka do czytania tj. rozwój wyobraźni, poszerzenie horyzontów, rozbudowanie słownictwa. Kwestie interesujące nastolatków jak, atrakcyjność, pewność siebie, relaks.
 - 2) Cytaty pisarzy o książkach.
 - 3) Jak i dlaczego zachęcić dzieci do czytania?
Warto uświadomić rodzicom, jak ważnym elementem rozwoju dziecka jest wyrobienie nawyku czytania dla przyjemności.

- 4) Dlaczego sławni ludzie czytają? Co polecają gwiazdy? W biografii sławnych ludzi można znaleźć kilka recept na sukces: ciężka praca, upór, talent, trochę szczęścia. Jednak niezależnie od wszystkiego większość z nich ma wspólną cechę: czytają książki. Jeśli zastanawiać się, co zrobić by osiągnąć sukces -wystarczy poczytać.

5. Podsumowanie

Jak zachęcić młodych do czytania?

Trzeba ich pytać o ich potrzeby. O zainteresowania, sposób spędzania wolnego czasu czy miejsce w bibliotece. Poczują się docenieni i potrzebni, a my dowiemy się, jakie podjąć działania oczywiście w miarę możliwości kadrowych i finansowych.

Współczesne biblioteki to nie tylko miejsca do wypożyczania książek, ale instytucje, które oferują różnego rodzaju wydarzenia; wystawy, spotkania autorskie itp. Tego typu inicjatywy przyciągają różnorodne grupy wiekowe i sprawiają, że biblioteka staje się dynamicznym i żywym miejscem spotkań.

Jeżeli chodzi o informatykę i różnego rodzaju sprawy związane z portalami to myślę, że zatrudnimy osobę znającą ten temat. Pracując od 10-ej do 18-ej od 2004 roku do końca 2023 roku na pewno było bardzo potrzebne. Dlatego, żeby wrócić do tego systemu potrzebny jest pracownik na ½ etatu, a związane z tym wydatki przyniosą tylko korzyści dla społeczeństwa. Powinna to być osoba wprowadzająca przede wszystkim nowe technologie i praktyki związane z postępem technicznym. Jako doświadczony pracownik w zamian mogę przekazać wiedzę praktyczną i teoretyczną zdobytą przez te wszystkie lata.

W dzisiejszym świecie trudno zaplanować coś na 100 %. Zmieniające się warunki społeczne, zasoby Organizatora często ograniczają plany biblioteczne. Kosztowne są zmieniające się programy biblioteczne, czytniki i innego rodzaju urządzenia a wszystko zależy od funduszy. Trzeba pozyskiwać granty, pisać wnioski ponieważ każda złotówka się liczy.

Współczesny bibliotekarz to także: pedagog, animator kultury, trener, informatyk. Dlatego tak ważną rolą osoby zarządzającej biblioteką jest dbanie o kształcenie kadry, (którą trzeba pozyskać) oraz wymianę doświadczeń z innymi bibliotekami. Inwestycja przełoży się na urozmaicenie oferty i poprawę jakości usług. Kładzie się duży nacisk na otwarcie bibliotek w sobotę. W naszej bibliotece ten problem nie istnieje, ponieważ odkąd zaczęłam pracować w bibliotece- rok 1989 zawsze była to sobota pracująca (w zamian wolny poniedziałek) i tak

jest do dzisiaj. Konkursy różnego rodzaju, również i te wakacyjne z książką przyczyniają się do zwiększenia czytelnictwa. Cykliczne są przedsięwzięcia związane ze świętami Bożego Narodzenia i Wielkanocnymi. Istnieje duże zainteresowanie tymi konkursami wśród dzieci, młodzieży jak i dorosłymi. Przykładem może być ubiegłoroczny konkurs Wielkanocny na który wpłynęło 52 prace, czy też ostatni konkurs Bożonarodzeniowy na który mieliśmy 38 prac i 50 kartek świątecznych. Dylemat do rozstrzygnięcia dla komisji był nie byle jaki ale trzeba było zmierzyć się z tym zadaniem. Tradycją jest, że wszyscy uczestnicy otrzymują nagrody- w zależności od zajętego miejsca, ale nikt nie odchodzi z pustymi rękami. Biblioteka brała udział w XIII edycjach czyli każdej edycji Czytania Narodowego. Mieszkańcy chętnie biorą udział we wspólnym czytaniu.

Istotnym aspektem działalności jest dbanie o dobry wizerunek i rozpoznawalność. Dużą popularnością cieszy się Facebook. Aby był skuteczny należy pamiętać o bieżącej aktualizacji. Chciałam zwrócić uwagę na to, iż nasza biblioteka to jedno z najbardziej dostępnych miejsc w środowisku lokalnym, które prowadzi bezpłatną działalność kulturalną. Jest to również naturalne miejsce spotkań, w którym oprócz działalności statutowej, czyli bezpośrednio dotyczącej książki pojawiają się także możliwości korzystania z innych usług, ponieważ wszyscy pracownicy biblioteki, a przede wszystkim bibliotekarze z założenia mają służyć pomocą lokalnej społeczności, bowiem są cennym źródłem informacji oraz wsparciem nie tylko w doborze odpowiedniej literatury.

Biblioteka to dla mnie miejsce centrum aktywności życia społeczno – kulturalnego, miejsce bez barier integrujące środowisko lokalne, przyjazne dla wszystkich mieszkańców gminy, w którym mogą oni realizować swoje zainteresowania, twórczo spędzać czas, zdobywać wiedzę oraz korzystać z różnych form rozrywki. Ciągłe istnieje przekonanie, że w bibliotece tylko wypożycza się książki (a kto teraz czyta ?). Tej pracy, która jest poza wypożyczalnią nie widać, więc dla przeciętnego Użytkownika biblioteki ona nie istnieje. Jednym z wyzwań w promowaniu biblioteki i jej działań jest wygenerowanie czasu. Organizując np. wystawę; trzeba znaleźć artystę, potem przez instalację wystawy, promocje wydarzenia na Facebooku, info do prasy, otwarcie wernisażu, a skończywszy na relacji i późniejszym demontażu ekspozycji. Wszystko to robi się w międzyczasie, bo podstawą jest bieżąca obsługa czytelnika. Jeżeli do tego dojdzie wiele innych działań np. zajęcia z dziećmi, spotkania autorskie, to tego czasu zaczyna brakować. Więc tak jak podkreślam cały czas, że mało jest odpowiedniej kadry. Świadomość mieszkańców można zmieniać próbując pomagać im w załatwianiu różnych

spraw. Jeżeli Użytkownik o coś pyta, a my wpisujemy pytanie w wyszukiwarkę i tam staramy się tę wiedzę zdobyć. Google jest naszym elektronicznym bibliotekarzem. Budując obraz biblioteki w świadomości mieszkańców powinniśmy mieć dwie potrzeby w głowie: potrzebę rozrywki i potrzebę wiedzy. Jeżeli np. jakiś muzyk mówi o swoich ulubionych książkach w wywiadzie, można poinformować, że takie książki mamy. Potrzeba wiedzy to np. kwestia majsterkowania, wędkarstwa, pszczelarstwa itp. Promowanie działu z poradnikami na dany temat pozwoli zbudować obraz lokalnej biblioteki jako miejsca, gdzie można znaleźć praktyczną „życiową” wiedzę. Zbyt często biblioteka kojarzy się z karami za przetrzymywanie książek. Teraz wystarczy ogłosić na Facebooku i podać daty „Zwrot książek bez kary za przetrzymanie”. Na pewno to podziała na czytelników zalegających ze zwrotem książek. Staromodne cytaty o czytaniu też mają sens. To sposób na motywację, który ułatwia zrozumienie, że przez wieki ludzie zdobywali wiedzę z książek i dotychczas na takiej wiedzy mogą polegać.

Najważniejsze w tym wszystkim jest to, żeby nie zapomnieć jak ważna jest biblioteka w dzisiejszym świecie. Biblioteka powinna być miejscem z „duszą”, do którego można przyjść i zrelaksować się przy książce nie martwiąc się o hałas, w którym można się wyciszyć, odpocząć i spędzić miło czas. Wystarczy spotkanie, kubek kawy czy herbaty, chęć do rozmowy i otwarcia się na drugiego człowieka.

Pracując ogólnie 36 lat w tym 34 w bibliotece (dwa lata pełne i dwa na ½ w Gminnym Centrum Kultury) zdążyłam poznać różne mankamenty tej kultury; i te dobre i te gorsze. Chciałabym, aby ludzie z większą otwartością podchodzili do tej instytucji. Nic tak nie zadowala bibliotekarza, jak zadowolony Czytelnik i Użytkownik biblioteki.